

Välkomna till kurs- och upptaktsdag cisterntillsyn!

www.vgregion.se/miljo/miljosamverkan

Projektledare

Lasse Lind

tel 0532-714 47, fax 0532-187 70

lind.lasse@telia.com

Biträdande projektledare

Cecilia Lunder

tel 031-60 58 95

cecilia.lunder@o.lst.se

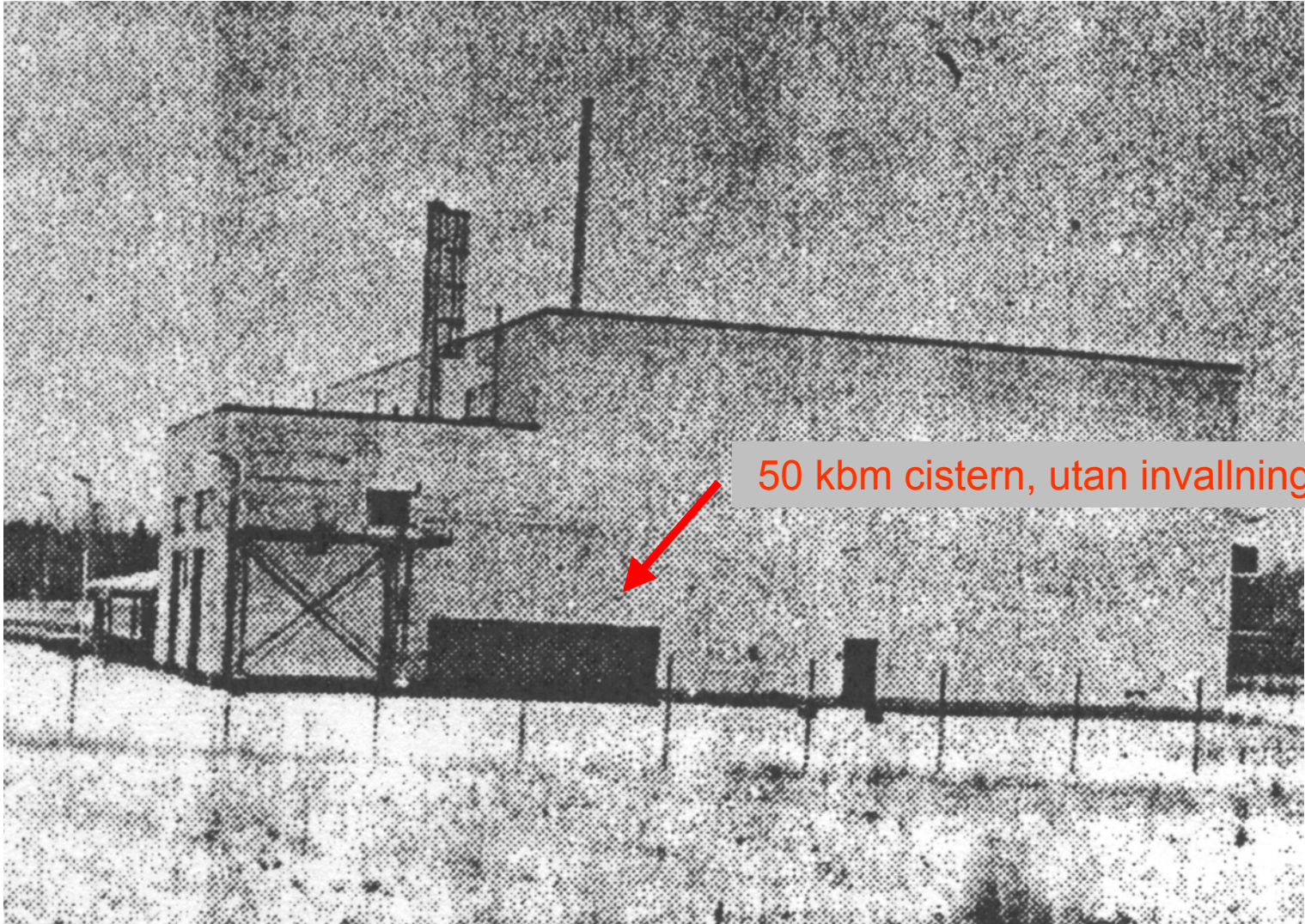
Kansli

Västra Götalandsregionens Miljösekretariat, Borås

Ing-Marie Klaar-Haegerstam, tel 033-17 48 27, fax 033- 17 48 05

ing-marie.klaar.haegerstam@vgregion.se

50 kbm cistern, utan invalling

Risk ...

- Utsläpp sker kanske 1 gång per 250 år, per cistern

Cisternägarens respons ..

- ”Skönt, då behöver jag knappast bry mig”
- Eller ...

Risk ...

- Utsläpp sker kanske 1 gång per 250 år, per cistern

Storföretagets respons ..

- ”Vi äger hundratals cisterner. Utsläpp sker varje år”
- ”Vi måste minska riskerna, det tjänar vi på”

Risk ...

- Utsläpp sker kanske 1 gång per 250 år, per cistern

Tillsynsmyndighetens respons ..

- ”I vår kommun finns hundratals cisterner. Stor risk för flera utsläpp per år”
- ”Vi måste se till att cisternägarna minskar riskerna”
- Myndigheten representerar koncernen allmänheten och naturen. Tillsynen är särskilt viktig när den enskildes riskupplevelse inte motsvarar de verkliga riskerna

10.00 Inledning. Presentation av handledningen. Översiktligt om regler och myndigheter.
Policyfrågor. *Lasse Lind, projektledare*

10.45 Kontrollorgan. Ackreditering av SWEDAC. Arbetsfördelningen mellan
kontrollorganen och de kommunala myndigheterna. *Marie Ekberg, projektgruppen och
RagnSells Specialavfall*

11.05 Bensträckare

11.10 Vad är kontrollorganets roll? Hur görs en installations-, revisions- och
återkommande kontroll? Behövs kontroll av oljecisterner? Invallning och andra
skyddsåtgärder? Vad går att utläsa av kontrollrapporten? *Nils Holmberg, RagnSells
Specialavfall*

12.30 Lunch i Kulturhuset

13.30 Erfarenheter från tillsynsprojekt cisterner i Värmland. *Jonas Neu, Karlstads
miljökontor*

14.05 Bensträckare

14.10 Räddningstjänstens tillsyn, erfarenheter och exempel. *Wejne Hermansson, Södra
Älvsborgs Räddningstjänstförbund*

14.35 Kaffe

15.00 Miljösamverkans tillsynskampanj. Hur ska den gå till? *Lasse Lind, projektledare*

15.30 Tid för frågor

16.00 Avslutning

Miljösamverkan Västra Götaland

- är ett samarbete mellan
  - › Länsstyrelsen
  - › Västra Götalandsregionen
  - › Länets kommunförbund och
  - › Kommunernas miljökontor
- är ingen organisation, utan ett projektsamarbete som prövas år från år
- har ingen myndighetsfunktion, utan är en informell samverkan
- arbetar med ett urval aktuella frågor (delprojekt)
- har huvudsakligen operativt inriktade och avgränsade insatser till stöd för miljökontoren (tillsynskampanjer m.m.)
- men har också delprojekt med inriktning på information och policyfrågor

Miljösamverkans delprojekt

Cisterntillsyn

Syfte

- Minskad risk för miljöskador genom spill, läckage och olyckor
- Verka för detta genom stöd till kommunernas tillsyn och handläggning, samt genom information

Omfattar

- Denna kurs- och upptaktsdag
- En handledning, med faktaunderlag och vägledning för handläggning och tillsyn
- En tillsynskampanj, hösten 2003, som utförs av miljökontoren
- Informationsinsatser

Projektgrupp Cisterntillsyn

- Anna-Lena Wullf, Miljöskyddskontoret, Borås stad
- Anneli Kylén, Miljöenheten Svenljunga kommun
- Elisabeth Morales, Miljöförvaltningen, Trollhättans stad
- Jan-Erik Sidenvik, Miljöskyddskontoret, Borås stad
- Lasse Lind, Projektledare Miljösamverkan Västra Götaland
- Marie Ekberg, RagnSells Specialavfall
- Stig Hedlund, Bygglovsenheten, Vänersborgs kommun

Cistertillsynshandledning

Denna utgåva är ett koncept. Dels är det inte i alla delar alldeles färdigt vad gäller faktagranskning m.m., dels kommer några kompletteringar att göras i vissa bilagor, dels kommer layouten att justeras något.
Några kompletteringar/ändringar kan också förmedlas av uppgifter och önskemål som framkommer på upptaktsdagen cistertillsyn, 11 september i Skövde.

koncept 2003-09-09

- Riktat sig till miljökontoren, byggnadskontoren, och i viss mån räddningstjänsten
- Redovisar tidsplan för delprojektet
- Ger en kort orientering om risker och försiktighetsmått
- Lagstiftning och myndigheter – detaljerna i bilagor
- Vägledning till mer information
- Bilagor, av tre slag:
  - Fakta (främst om regler)
  - Redskap (checklistor, mallar, policy)
  - Material till cisterninnehavare (blanketter, information)
- Koncept! Kompletteras efter denna upptaktsdag.
- Kom gärna med synpunkter!

Tidsplan

<i>Vad</i>	<i>När</i>	<i>Vem</i>
A Planering av delprojektet och framtagande av denna handledning	Handledning i preliminär utgåva till 11 sept.	Projektgruppen
B Upptaktsmöte/kursdag	11 september i Skövde	Projektgruppen arrangerar, miljökontoren, samt bygglovshandläggare och räddningstjänst, deltar
C Information till fastighetsägare/verksamhetsutövare m.fl	Sept - dec 2003	Projektgruppen och miljökontoren
D Sätta upp och tillämpa rutiner för handläggning av cisternärenden	Fr.o.m. september 2003	Miljökontoren och bygglovshandläggare
E Tillsynskampanj	Okt - dec 2003	Miljökontoren
F Enkät för utvärdering av tillsynskampanj och handledning	December 2003	Ordnas av projektgruppen, besvaras av miljökontoren
G Utvärdering av tillsynskampanj och projektet i övrigt.	Januari 2004	Projektgruppen
H Miljökontorens uppföljning	Fortlöpande, under och efter projekttiden	Miljökontoren

Vilka slags cisterner omfattar projektet och handledningen?

Alla!

Eller närmare bestämt:

- Cisterner med brandfarliga vätskor, som omfattas av Naturvårdsverkets föreskrifter. *Eldningsolja, diesel, spillolja.*
- Cisterner med brandfarliga vätskor som omfattas av f.d. Sprängämnesinspektionens föreskrifter. *Som ovan samt andra brandfarliga (lösningsmedel, bensin m.m.)*
- Cisterner med icke brandfarliga vätskor, som inte omfattas av dessa specialregler. *T.ex. produkt- och råvarucisterner på industrier*

Lagar och myndigheter 1

Många och delvis snåriga regler

Viktigaste lagarna

- Miljöbalken (MB)
- Lag om brandfarliga och explosiva varor (LBE)
- Plan och bygglag (PBL)
- Arbetsmiljölagen (AML)
- Lag om transport av farligt gods

Tillsynsmyndighet

Miljönämnd eller länsstyrelse

Räddningsnämnden

Byggnadsnämnden

Arbetsmiljöinspektionen

Polisen

Lagar och myndigheter 2

Miljöbalken

- **Tillämplig på i princip allt som kan påverka hälsa eller miljö.** Därför tillämplig också på många cisterner som omfattas av annan lagstiftning. Inte bara på de cisterner som omfattas av miljöbalkens egna specialregler.
- **MBs egna specialregler är främst:**
- Att många verksamheter är anmälnings- eller tillståndspliktiga. Enligt Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH)
- Reglerna om kemiska produkter (klassificering, märkning, varuinformation m.m.) – går vi inte in på i denna handledning
- Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor (NFS 2000:4)

Lagar och myndigheter 3

Lag- om brandfarliga och explosiva varor

- **Krav på tillstånd, i många fall, för att hantera brandfarliga varor, däribland i cisterner. Byggnadsnämnden tillståndsmyndighet, Räddningsnämnden tillsynsmyndighet.**
- De närmare bestämmelserna finns i olika föreskrifter, främst:
- SÄIFS 1995:3, om vad som är tillståndspliktigt
- SÄIFS 1997:9, om tekniska krav på och kontroll av cisterner
- SÄIFS 2000:2, om hantering, riskbedömning, skyddsavstånd m.m.

Lagar och myndigheter 4

Plan- och bygglagen

- **Krav på bygglov- och/eller bygganmälan gäller för cisterner.**
- Bygglovsprövningen bör ske parallellt med prövningen av tillstånd för att hantera brandfarlig vara.
- Undantag från bygglovsplikt finns för vissa cisterner (Redovisas i handledningen)

Lagar och myndigheter 5

NFS 2000:4 och SÄIFS, vilka krav?

- **Krav på tillstånd (SÄIFS) eller information (NFS)**
- **Huvudsakligen samma tekniska krav. Utförande, utrustning etc.**
- **Huvudsakligen samma krav på kontroller, utförda av ackrediterade kontrollorgan:**
  - Konstruktions-, tillverknings-, installationskontroller för nya cisterner.
  - Revisionskontroll efter reparation m.m
  - Återkommande kontroll för befintliga cisterner:
    - Vart 6:e år för cisterner utan korrosionsskydd (S-cistern)
    - Vart 12:e år för K-cistern, eller skyddad S-cistern

Lagar och myndigheter 6

Speciellt i NFS 2000:4

- Gäller eldningsolja, diesel och spillolja 1 – 10 kbm ovan mark. >1 kbm i mark.
- Särskilda regler för hantering av brandfarlig vätska inom vattenskyddsområde. Bl.a. krav på invallning, och kortare kontrollintervall i vissa fall. Kraven gäller redan från 250 liter.
- Gäller cisterner som tidigare inte omfattades av krav på kontroll m.m.:
  - Inomhuscisterner 1 - 10 kbm. Första återkommande kontroll senast 1 juli 2006 för befintliga
  - Utomhuscisterner 1 – 10 kbm. **Första återkommande kontroll senast 1 juli 2004 för befintliga.** Kontrollrapport till miljönämnden

Lagar och myndigheter 7

Mer om NFS 2000:4

- Kravet på första återkommande kontroll senast 1 juli 2004 för utomhuscisterner 1- 10 kbm rör **många** cisterner
- Enligt LRFs uppskattning 15 – 20 000 bara i jordbruket, i vårt län.
- = Omfattande tillsynsuppgift för miljökontoren.
- Möjlighet att ge uppskov/dispens: Oklar (vi återkommer när vi vet mer!)
- **Ändringar väntas i NFS 2000:4 till årsskiftet. Handledningen är skriven som om dessa ändringar införts**
- Ändringarna rättar främst till ”slarvfel”.

Policy (bilaga 10)

- Ursprungligen i Älvsborgs Kemikalietillsynshandledning 1995
- Sedan reviderad av Miljösamverkan Västra Götaland 2000 och då huvudsakligen anpassad till "Handbok i Kemikaliehantering (Östergötland)
- Motsvarigheter också framtagna i Värmland och Skåne, likalydande i mycket, men inte allt
- En policy är en policy
- En policy är en policy - ingen föreskrift!
- En policy är ett stöd för bedömningar i tillsynen
- En avvägning i det enskilda fallet måste alltid göras. Miljöbalkens skälighetsregel iakttas.

Policy, forts

- Projektgrupp cisterntillsyn har inte sett över policyn.
- Den återges i princip oförändrad sedan 2000, i handledningens bilaga 10, men har kompletterats med regelhänvisningar och vissa kommentarer.
- Policyn är användbar också som en "katalog" över möjliga och lämpliga skyddsåtgärder.
- Policyn behövs inte minst för bedömning av cisterner som inte omfattas av specialregler, men är avsedd att tillämpas också för brandfarliga varor
- Exempel på krav i policyn:
  - Invallning bör krävas för alla nya cisterner, och för befintliga över 5 kbm
  - Dagvattenbrunnar där kemikalier hanteras ska vara utmärkta och tätningsanordning ska finnas i närheten

Tillsynskampanjen okt - dec

Tillsynskampanjens syfte

- **Ge oss en uppfattning om hur det står till med cisternerna i länet**
- **Ge miljökontoren underlag för tillsynsprioriteringar**
- **Ge miljökontoren erfarenhet av cisterntillsyn ..**
  - ... och därigenom lättare kunna ta med cisterntillsyn som ett inslag i ordinarie miljötillsyn på olika verksamheter
  - ...och därigenom bli bättre rustade att ta sig an tillsynsuppgiften som kravet på första återkommande kontroll 1 juli 2004 för utomhuscisterner 1-10 kbm innebär

Kampanjens omfattning

Inspektioner genomförs på följande slags objekt

1. Villatank inom vattenskyddsområde
2. Annan verksamhet med diesel/olja inom vattenskyddsområde
3. Lantbruk
4. Flerfamiljshus
5. Verkstadsföretag eller annan industri
6. Åkeri eller entreprenadföretag (gräv, schakt etc.)

1 – 2 inspektioner per kategori

Blir totalt bara 6 – 12 inspektioner per kommun, men många i länet!

Underlag och stöd

- Råd om upplägg och tillvägagångssätt ges i handledningen, avsnitt 3 E
- I bilaga 6 finns en checklista, med ett förklaringsblad.
- I bilaga 6 kommer också mallar för inspektionsmeddelande/föreläggande att finnas
- Policyn i bilaga 10
- Regelredovisningarna i bilaga 3
- Möjlighet att kontakta projektgruppen för frågor

Mer om kampanjen

- **Välj ut tillsynsobjekt i förväg, eller**
- **passa på att granska cisterner vid andra tillsynsbesök på objekt i de aktuella kategorierna**
- **Checklistan omfattar två delar:**
- En del med administrativa uppgifter som till stor del kan fyllas i på kontoret, vid telefonkontakt
- En del för inspektion på plats

Tänk på

- Att kampanjen inte enbart gäller cisterner som omfattas av NFS 2000:4, ta gärna med andra slags cisterner också, särskilt när det gäller besök industriföretag
- Att en inspektion kan vara meningsfull även om man inte klarar att fylla i alla uppgifter på checklistan!
- Att inte överarbeta. Hellre några enkla inspektioner, än inga alls!

Utdrag ur inspektionschecklista

Gäller endast cisterner utomhus ovan jord

Är cistern ovan mark stadigt placerad? (7) Ja Nej

Vad för material står den på?

Finns påkörningsskydd? (8) Ja Nej Behövs ej här

Gäller endast cisterner utomhus ovan jord, samt alla cisterner inom vattenskyddsområde

Finns invallning? (9) Ja Nej Behövs ej här

Om ja - är invallningen tät? (10) Ja Nej

- finns nederbördsskydd? (11)
kryssa ja också för inomhus- eller mark-
förlagd cistern Ja Nej

- sker tömning av dagvatten ur
invallningen? (12) Ja Nej Behövs ej här

Om ja, hur sker tömning

godtagbar metod Ja Nej

Om "behövs ej här" kryssats, ange varför:

Dubbelmantlad

Om vattenskyddsområde, är ledningar invallade
eller dubbelmantlade? Ja Nej Ledningar sak-
nas

Gäller endast cisterner inomhus och cisterner utomhus ovan jord

Är alla sidorna synliga? (13) Ja Nej

Utdrag ur förklaringsbladet

7 Cisternen skall stå stadigt på ett material som är obrännbart	Bil 10 pkt 7
8 Anordning runt cisternen som förhindrar att fordon kan köra på och skada den.	Bil 10 pkt 7
9 Invallning rekommenderas enligt policy (för de flesta fall utom vissa befintliga), obligatoriskt i vattenskyddsområde	Bil 10 pkt 1 Bil. 3 sid 6
10	Bil 10 pkt 3
11 Nederbördsskydd i form av tak eller liknande bör finnas vid cistern med invallning	Bil 10 pkt 3
12 Tömning av regnvatten bör ske med pumpning. Avtömningskran kan glömmas öppen och är därför ett betydligt sämre alternativ.	Bil 10 pkt 3
13 Är inte alla sidor synliga ska cisternen ur kontrollsynpunkt betraktas som markförlagd.	Bil.3 sid 12 Bil 3 sid 10 (rekommenderade. mått)

Finn felet ...

